

POSTANOWIENIE

Dnia 20 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **J.C.**

oskarżonego o czyn z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i in.

oraz **E.Z.**

oskarżonej o czyn z art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 20 czerwca 2023 r.

skargi prokuratora na wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 17 stycznia 2023 r., sygn. akt V Ka 942/22,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Puławach

z dnia 25 maja 2022 r., sygn. akt II K 191/20,

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

postanowił:

1. oddalić skargę,

2. obciążyć Skarb Państwa kosztami sądowymi postępowania skargowego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Puławach z dnia 25 maja 2022 r., sygn. akt II K 191/20, J.C. został uznany za winnego czynów przypisanych mu w punktach od I do III ww. wyroku, za które wymierzono mu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności (pkt V). W związku ze skazaniem Sąd Rejonowy orzekł wobec oskarżonego zakaz

wykonywania zawodu lekarza weterynarii (pkt IV). Oskarżony został również uniewinniony od części zarzucanych czynów (pkt VI).

Tym samym wyrokiem E.Z. została uznana za winną czynów przypisanych jej w punktach VII i VIII ww. wyroku, za które wymierzono jej karę łączną roku pozbawienia wolności (pkt XI). W związku ze skazaniem Sąd Rejonowy orzekł wobec oskarżonej zakaz wykonywania zawodu farmaceuty (pkt IX) i zakaz prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na sprzedaży wyrobów farmaceutycznych (pkt X). Oskarżona została również uniewinniona od części zarzucanych czynów (pkt XII). Wyrok zawierał ponadto rozstrzygnięcia w przedmiocie dowodów rzeczowych (pkt XIII) i kosztów procesu (pkt XIV).

Apelację od powyższego wyroku wniósł wyłącznie obrońca oskarżonej E.Z. Po przeprowadzeniu postępowania odwoławczego, Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 17 stycznia 2023 r., sygn. akt V Ka 942/22, na podstawie art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. uchylił zaskarżony wyrok co do E.Z., a na podstawie art. 435 k.p.k. również co do J.C. i sprawę obojga oskarżonych przekazał Sądowi Rejonowemu w Puławach do ponownego rozpoznania.

Skargę w trybie przepisów rozdziału 55a k.p.k. wniósł prokurator. Zaskarżył on wyrok kasatoryjny w całości i zarzucił „naruszenie art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. polegające na niezasadnym uchyleniu wyroku Sądu Rejonowego w Puławach z dnia 25 maja 2022 r. wydanego w sprawie o sygn. akt II K 191/20 oraz przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji w sytuacji, w której nie wystąpiła przewidziana tym przepisem bezwzględna przyczyna odwoławcza skutkującą koniecznością uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, gdyż niewyznaczenie oskarżonym J.C. i E.Z. obrońcy z urzędu pomimo wydania przez Sąd Rejonowy w Puławach postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłych lekarzy psychiatrów w realiach wskazanej sprawy nie naruszyło prawa do obrony, ponieważ Sąd otworzył przewód sądowy dopiero po uzyskaniu opinii biegłych, która wykluczyła, aby oskarżeni w czasie popełnienia czynów mieli wyłączoną zdolność rozpoznania ich znaczenia lub kierowania swoim postępowaniem albo że ich stan zdrowia psychicznego nie pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny”. Prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi

Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się niezasadna, dlatego też Sąd Najwyższy postanowił ją oddalić. Nie ma racji prokurator, że w niniejszej sprawie nie wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

W odniesieniu do oskarżonego J.C. został przeprowadzony dowód w postaci opinii sądowo-psychiatrycznej na etapie postępowania przygotowawczego (k. 1857-1858) oraz na etapie postępowania sądowego, przed otwarciem przewodu sądowego w I instancji (k. 2033-2034). Wnioski obu opinii były zbieżne, tj. w stosunku do oskarżonego nie zachodziły warunki, o których mowa w art. 31 § 1 i 2 k.k., a także oskarżony mógł brać udział w postępowaniu oraz bronić się w sposób samodzielny i rozsądny.

Z kolei wobec oskarżonej E.Z. został przeprowadzony dowód w postaci opinii sądowo-psychiatrycznej wyłącznie na etapie postępowania sądowego, przed otwarciem przewodu sądowego w I instancji (k. 2039-2040). Zgodnie z wnioskami tej opinii, w stosunku do oskarżonej nie zachodziły warunki, o których mowa w art. 31 § 1 i 2 k.k., a także mogła ona brać udział w postępowaniu oraz bronić się w sposób samodzielny i rozsądny.

Po uzyskaniu opinii o stanie zdrowia psychicznego obojga oskarżonych Sąd Rejonowy nie wydał postanowienia w trybie art. 79 § 4 k.p.k. stwierdzającego, że w świetle konkluzji tych opinii udział obrońcy w sprawie nie jest obowiązkowy.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że momentem powstania stanu obrony obligatoryjnej jest wydanie postanowienia o dopuszczeniu przez organ procesowy dowodu z opinii sądowo-psychiatrycznej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2020 r., II KK 295/20). Jednocześnie Sąd Najwyższy konsekwentnie podkreśla, że od dnia 1 lipca 2015 r. stan obrony obligatoryjnej opartej na art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. nie ustaje z chwilą wydania opinii biegłych psychiatrów, usuwającej wątpliwości organu procesowego, ale dopiero z chwilą wydania postanowienia przez sąd – art. 79 § 4 k.p.k. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2020 r., V KK 248/19; wyrok Sądu Najwyższego z

dnia 12 czerwca 2019 r., V KK 121/18). Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2022 r., I KZP 10/21 (OSNK 2022, z. 6, poz. 23) „uchylenie o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. stanowi nieobecność obrońcy na rozprawie w przypadku braku wydania przez sąd postanowienia, o którym mowa w art. 79 § 4 k.p.k., stwierdzającego brak obligatoryjności obrony, również w sytuacji, gdy z opinii biegłych lekarzy psychiatrów wynika, iż poczytalność oskarżonego w czasie popełnienia czynu nie była wyłączona ani w znacznym stopniu ograniczona, a nadto, że stan zdrowia psychicznego oskarżonego pozwala mu na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny”.

Nie ma zatem znaczenia, na co powołuje się prokurator, że opinie sądowo-psychiatryczne co do obojga oskarżonych znajdowały się w aktach sprawy jeszcze przed otwarciem przewodu sądowego i prawdopodobnie ich wnioski rozwiały powzięte wcześniej uzasadnione wątpliwości co do stanu psychicznego oskarżonych. Skoro stan obrony obligatoryjnej nie ustał, tj. nie zostało wydane postanowienie w trybie art. 79 § 4 k.p.k., to oskarżeni musieli mieć obrońców. Tymczasem pomimo braku obrońców z wyboru, w związku z dopuszczeniem dowodów z opinii sądowo-psychiatrycznych, oskarżonym nie wyznaczono obrońców z urzędu i na obu rozprawach występowali oni bez obrońców (protokoły rozpraw k. 2060 i k. 2073). W chwili wyrokowania również oskarżeni nie mieli ani ustanowionych, ani wyznaczonych obrońców, E.Z. ustanowiła obrońcę z wyboru dopiero na etapie postępowania odwoławczego (upoważnienie do obrony k. 2126). Zmaterializowała się zatem przesłanka, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., tj. oskarżeni w postępowaniu sądowym nie mieli obrońców w wypadku określonym w art. 79 § 1 k.p.k.

Nie ma także znaczenia, że zdaniem prokuratora nie doszło do naruszenia prawa do obrony oskarżonych. Tego typu uwaga zdaje się być badaniem wpływu braku obrońcy na treść orzeczenia, co przy uchybieniu z art. 439 § 1 k.p.k. nie ma znaczenia. Spełnienie wskazanych w tym przepisie przesłanek kwalifikowanej wady prawnej wyroku prowadzi do jego uchylenia niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia.

Podsumowując, stanowisko Sądu odwoławczego, że w postępowaniu pierwszoinstancyjnym zaistniała bezwzględna podstawa odwoławcza, było słuszne i musiało skutkować wydaniem wyroku kasatoryjnego.

Mając na uwadze powyższe należało orzec jak w części dyspozytywnej niniejszego postanowienia.

(TM)

[ms]